

УДК 330.332:339.727.22

ТЕНДЕНЦІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Тетяна Гуцан; Ольга Мельникова

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Харків, Україна*

Резюме. Охарактеризовано сутність та роль інвестиційної привабливості економіки України в умовах війни, визначено чинники, що зумовлюють інвестиційну привабливість країни та фактори, які впливають на неї під час воєнного стану, доведено необхідність розроблення стратегій для залучення інвестицій в умовах нестабільності. Розглянуто динаміку інвестиційних потоків в Україні протягом останніх двадцяти років та вказано на негативний вплив конфлікту на сході країни на інвестиційну активність, визначено основні країни-інвестори та сектори, куди спрямовувалися іноземні вкладення. Проаналізовано складові індексу інвестиційної привабливості України та відзначено його негативну динаміку. Виокремлено основні проблеми інвестиційної привабливості економіки України, зокрема військові дії на території України, значні пошкодження енергосистеми, інфраструктури, виробничих потужностей підприємств; непродуманість інвестиційного співробітництва; нестійкість та непрозорість державного законодавства; високий рівень корумпованості; недосконалість податкової політики; слабка судова система; неможливість прогнозування розвитку національної економіки навіть у середньотерміновий період. Вказано на необхідність активної співпраці з медіа та стейкхолдерами, а також використання комунікаційних можливостей лідерів і впливових особистостей на міжнародному рівні для привернення й зацікавлення інвесторів. Акцентовано увагу на інвестиційних можливостях регіонів та визначено галузі з найбільшим інвестиційним потенціалом. Запропоновано вектори підвищення інвестиційного потенціалу України у повоєнний період, такі, як підтримання галузей, що сприятимуть відновленню знищених виробничих потужностей (будівництво, енергетика, агропереробка, логістика, ІТ й ін.); активний розвиток військово-оборонної промисловості; запровадження пільг для постраждалого бізнесу; запровадження державного страхування іноземних інвестицій задля зниження ризикованості інвестування для міжнародних капіталовкладників; реформування судової системи; розвиток індустріальних парків; диверсифікація механізмів залучення інвестиційних засобів у країну, зокрема підтримання бізнес-ангелами, залучення венчурних та стратегічних інвесторів, краудфандинг й ін.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестування, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний проект, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, воєнний стан, війна, регіон, галузь.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.030

Отримано 22.01.2024

UDC 330.332:339.727.22

TRENDS IN THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

Tetiana Gutsan; Olha Melnykova

*GS Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine*

Summary. The article characterizes the essence and role of the investment attractiveness of Ukraine's economy in wartime conditions, determines the factors determining the country's investment attractiveness and

factors that affect it during martial law, and proves the need to develop strategies for attracting investments in conditions of instability. The dynamics of investment flows in Ukraine during the last twenty years were considered and the negative impact of the conflict in the east of the country on investment activity was indicated, the main investor countries and sectors where foreign investments were directed were identified. The components of Ukraine's investment attractiveness index were analyzed and its negative dynamics were noted. The main problems of the investment attractiveness of Ukraine's economy are singled out, in particular, military actions on the territory of Ukraine, significant damage to the energy system, infrastructure, and production capacities of enterprises; imprudence of investment cooperation; instability and opacity of state legislation; high level of corruption; imperfection of tax policy; weak judicial system; the impossibility of forecasting the development of the national economy even in the medium term. The need for active cooperation with the media and stakeholders, as well as the use of communication capabilities of leaders and influential personalities at the international level to attract and interest investors, is indicated. Attention was focused on the investment opportunities of the regions and the industries with the greatest investment potential were identified. Vectors of increasing the investment potential of Ukraine in the post-war period are proposed, such as supporting industries that will contribute to the restoration of destroyed production capacities (construction, energy, agro-processing, logistics, IT, etc.); active development of the military and defense industry; introduction of benefits for the affected business; introduction of state insurance of foreign investments to reduce the risk for foreign partners; increasing informational support for investors; reforming the judicial system; development of industrial parks; diversification of mechanisms for attracting investment funds to the country, in particular support by business angels, attracting venture and strategic investors, crowdfunding, etc.

Key words: investment attractiveness, investment, foreign direct investment, investment project, investment climate, investment potential, martial law, war, region, industry.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.030

Received 22.01.2024

Постановка проблеми. До початку повномасштабної війни Україна активно діяла на світовому ринку щодо залучення зовнішнього фінансування у перспективні галузі та підприємства національної економіки, вживаючи широкого спектру заходів для створення сприятливого та безпечного бізнес-середовища для закордонних інвесторів і налагодження зв'язків щодо подальшої співпраці з ними. Однак військові дії у країні призвели до суттєвого скорочення іноземного інвестування з численних причин, включаючи загрозу втрати інвестованих коштів. Це створило складні умови для українського бізнесу й призвело до зростання ризиків, які державне фінансування не завжди може врегулювати.

Сьогодні уряд України вирішує проблеми не тільки відновлення суверенітету, а й займається питаннями відновлення цивільної та критичної інфраструктури, підтримання бізнесу та забезпечення фінансової стабільності у країні. Для цього впроваджуються нові підходи та покращені стратегії щодо приваблювання міжнародних інституцій та відновлення довіри закордонних інвесторів для залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Тому питання іноземного інвестування й створення інвестиційної привабливості України залишаються надзвичайно актуальними й потребують додаткового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання привабливості української економіки для зовнішніх інвесторів є на сьогодні досить актуальним та досліджується економістами, аналітичними агенціями та державними інституціями. В умовах війни доступ до статистичної інформації є обмеженим, проте Міністерство економіки України [6] та Мінфін [5] публікують певні дослідження з аналізу інвестиційної діяльності в країні. Розгляд наукових джерел продемонстрував зацікавленість М. Кравченко, Т. Павленко [3] у розв'язанні питань забезпечення інвестиційної привабливості українських підприємств. Р. Білик, О. Гаврилюк [10], S. Arons [7] формулювали проблеми залучення іноземного інвестування в Україну. О. Нечипорук [2], О. Панухник [1] аналізували вплив війни на інвестиційний клімат у країні. О. Лопатовська, Ю. Нікольчук [12], В. Чернега, А. Полозун, А. Касьян [8] визначали сучасні можливості інвестування української економіки. Проте в умовах війни та нестабільності, враховуючи необхідність

зовнішнього підтримання для повоєнного відновлення національної економіки, зростає потреба поглибленого дослідження тенденцій інвестиційної привабливості економіки України.

Метою дослідження є визначення інвестиційної привабливості національної економіки для зовнішніх суб'єктів в умовах воєнного стану та розроблення заходів щодо підвищення інвестиційного потенціалу України для залучення іноземних інвестицій в умовах нестабільності.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети доречно визначити поняття інвестиційної привабливості та виділити фактори, які здійснюють вплив на неї; проаналізувати стан іноземного інвестування української економіки під час війни та розкрити проблеми її інвестиційної привабливості; окреслити вектори збільшення інвестиційного потенціалу України у повоєнний період.

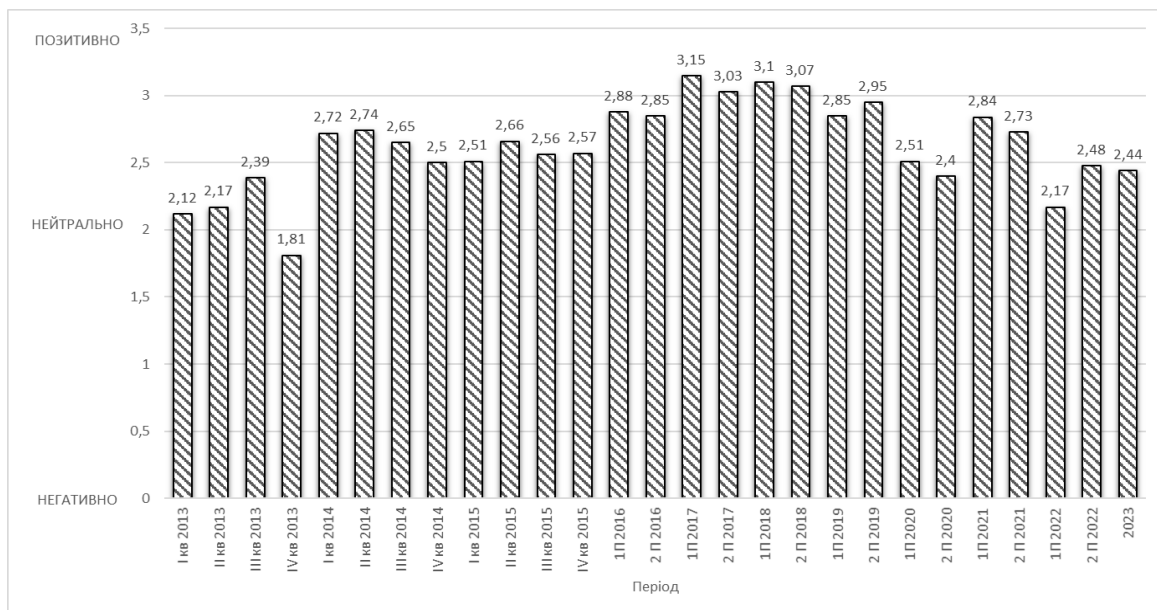
Виклад основного матеріалу. Сучасний світовий інвестиційний ринок відзначається високою конкурентністю, яка спостерігається як серед інвесторів, так і серед країн, які намагаються залучити іноземний капітал. Для цього вони активно діють у напрямку створення сприятливого інвестиційного клімату, бо під час вибору місця для розміщення своїх коштів інвестори звертають увагу на рівень інвестиційного потенціалу та ризику.

Вирішальним кроком у процесі прийняття рішення інвестором є визначення інвестиційної привабливості, тобто загального оцінювання ефективності функціонування певних об'єктів з боку суб'єктивного сприйняття конкретного інвестора. Це поняття характеризує оперативну діяльність, положення на ринку та можливі ризики, пов'язані з процесом інвестування як окремих суб'єктів економіки, конкретних проектів, фінансових інструментів, так і цілих регіонів і секторів господарства [1, с. 32]. Основними чинниками, що визначають інвестиційну привабливість країни, є розмір ринку, чисельність населення, відкритість економіки, макроекономічна та політична стабільність, розвиненість інституцій, наявність сприятливого законодавства, відсутність корупції та корупційних ризиків, готовність владних структур іти назустріч інвестору та активно працювати над новими інвестпроектами [2], якість людського капіталу, стабільність монетарної системи, особливості оподаткування в державі, розвиненість інфраструктури та ін.

Аналізуючи інвестиційну привабливість країни, інвестор розглядає інвестиційний потенціал конкретних підприємств певної галузі чи регіону з позицій перспективності розвитку, прибутковості та ризикованості вкладень у них. Інвестиційна привабливість підприємства залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів: 1) фінансовий стан, включаючи фінансову стійкість, рентабельність, здатність покривати поточні зобов'язання та працювати з власними ресурсами, а також можливість залучати кредити й інвестиції; 2) виробнича привабливість, яка передбачає наявність відповідних виробничих потужностей та інновацій, належні умови для виробництва якісної продукції й ін.; 3) технологічна та матеріальна привабливість, яка визначає наявність необхідних технічних умов для виробництва продукції, необхідного обладнання, технологій та матеріальних ресурсів; 4) сировинно-матеріальна привабливість, що вказує на ефективність використання необхідних у виробництві капітальних ресурсів, їхню доступність та відносно невисоку вартість; 5) маркетингово-логістична привабливість, яка залежить від застосування ефективно діючих маркетингових інструментів та налагодженої логістичної інфраструктури, що сприяють успішній реалізації продукції; 6) соціально-кадрова привабливість, яка визначається працею висококваліфікованих фахівців та наявністю програм щодо постійного професійного розвитку персоналу [3].

Інвестиційна привабливість складається з багатьох чинників і має досить суб'єктивний характер. Найчастіше кожен окремий інвестор приймає рішення, виходячи з власних уподобань щодо певних показників економічної діяльності країни. Саме тому існує багато способів якісного та кількісного оцінювання інвестиційного клімату в країні. Вони базуються на різних економічних, політичних та фінансових показниках, за сукупністю яких країні, регіону чи місту надається інвестиційний рейтинг.

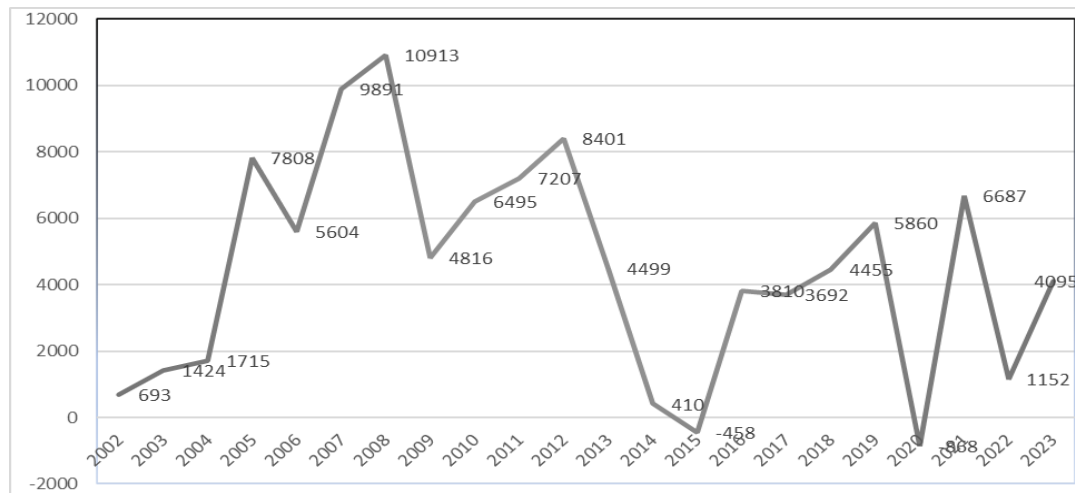
Відповідно досліджень Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА) індекс інвестиційної привабливості України у 2023 р. є несприятливим і становив 2,44 бала із 5 можливих за шкалою Лайкерта, демонструючи зниження стосовно другої половини 2022 р. (рис. 1). Оцінювання динаміки інвестиційного клімату за попередній рік згідно з дослідженням, залишається вкрай стриманою. Практично половина респондентів (48%) вказує на погіршення інвестиційного клімату, тоді як 39% суттєвих змін не побачили, а 13% вважають, що інвестиційний клімат покращився. Протягом наступних шести місяців 38% очікують подальшого погіршення ситуації, а 48% вважають, що ситуація залишиться незмінною у 2024 р. Незважаючи на військові дії, 14% топ-менеджерів прогнозують покращення ситуації в наступному році. При цьому кількість підприємств, які вважають вигідними нові інвестиції в українську економіку, зросла майже вдвічі. 57% компаній, опитаних ЄБА, планують продовжувати інвестувати в Україну навіть у воєнний час, а 79% готові долучитися до процесу відбудови нашої країни [4].

Рисунок 1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України (2013–2023 рр.)

Джерело: створено авторами на основі [4].

Несприятливий інвестиційний клімат в умовах воєнного стану відображає й динаміка іноземного інвестування в українську економіку. З офіційних статистичних даних щодо зовнішніх інвестиційних надходжень в Україну за останні 20 років бачимо, що критичні спади спостерігалися в роки ескалації військово-політичного конфлікту на сході України, а також у період жорсткої карантинної політики у зв'язку з пандемією Covid-19 (рис. 2).

Рисунок 2. Прямі іноземні інвестиції в Україну, 2002–2023 рр. (млн дол.)

Джерело: створено авторами на основі [5].

Іноземний інвестор орієнтується здебільшого на розвинені сфери економічної діяльності. У 2022 р. найвагоміші обсяги інвестицій (залишків) припали на підприємства промисловості (41,9%). Ще 16,3% інвестицій, були спрямовані до установ і організацій, що займаються гуртовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів [6].

Щодо основних країн-інвесторів, Кіпр займає лідируюче положення, здійснивши 33,1% прямих інвестицій у 2022 р., на другому місці розташувались Нідерланди, частка яких в інвестуванні України становила 19,5%, далі Швейцарія (5,1%), Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – з 4,8%, Німеччина (4,97%), Австрія (3,2%), Люксембург (2,5%), Франція (2,2%) та ін. [6]. Як бачимо, основна частина надходжень припадає на невелику кількість країн, що свідчить про незначну географічну диверсифікацію країн-експортерів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до України. Також треба відзначити, що ПІІ в Україну утворені здебільшого за рахунок безпосередньо іноземного капіталу та коштів, що контролюються іноземними компаніями резидентів України (тобто українські капітали, що були раніше виведені за офшорними схемами). Аналіз країн-іноземних інвесторів в Україну свідчить, що офшорні інвестиції, на жаль, переважають у структурі ПІІ та забезпечують лише кількісний, а не якісний, приріст надходжень. Тому Україні треба прагнути залучати капітал саме іноземних резидентів, які спеціалізуються на виробництві продукції з високою часткою доданої вартості.

До початку повномасштабної війни до основних проблем створення сприятливого інвестиційного середовища в Україні відносили недосконалу законодавчу базу, протиріччя при відстоюванні інтересів інвесторів, високу корумпованість, світовий економічний спад внаслідок коронавірусу, геополітичні загрози, інфраструктурні, логістичні та соціальні питання. Однак, починаючи з 24 лютого 2022 р., внаслідок негативних геополітичних та економічних змін, інвестиційний клімат в Україні різко погіршився, що позначилося на зменшенні індикаторів інвестиційної привабливості країни. На сьогодні залучення іноземного інвестування є вкрай необхідним і для відновлення потенціалу української економіки, оскільки внутрішні фінансові резерви йдуть виключно на задоволення потреб ВПК. Станом на 2023 р. тільки для компенсації завданих збитків Україні знадобиться мінімум 1,1 трлн доларів США [7].

У реаліях воєнного часу основними проблемами інвестиційної привабливості України є високі ризики втручання росії військовим шляхом у сталий розвиток України;

значні пошкодження енергосистеми, інфраструктури, виробничих потужностей та основних фондів підприємств; нестійкість державного законодавства, нечіткість та непрозорість законодавчих норм; відсутність доступу світового бізнесу до національного ринку через високий рівень олігархізації; недосконалість податкової політики, формалізація податкових пільг та відшкодування ПДВ; непродумана державна стратегічна політика розвитку двосторонньої угоди щодо інвестиційного співробітництва; перевищення повноважень державними інститутами та ігнорування потреб інвесторів; корупція та слабка судова система, значні складнощі при захисті прав власності та справедливому вирішенні бізнес-суперечок; неможливість прогнозування розвитку національної економіки навіть у середньотерміновий період [8].

Незважаючи на складні умови функціонування української економіки під час війни, все ж існують і певні переваги іноземного інвестування в Україну в цей період, зокрема: статус України як кандидата в ЄС; діджиталізація державних послуг; дерегуляційні ініціативи; скасування квот та мита на експорт української продукції; транспортний безвіз з країнами ЄС; пільгові умови щодо сплати податкових та митних платежів; інтеграція енергосистеми України до об'єднаної європейської енергосистеми; придбання бізнесу або активів за стресовою ціною та ін. [4].

Питання залучення іноземних інвесторів до нашої країни у воєнний та повоєнний періоди активно вирішується на рівні державної політики. Нацрадою з відновлення розроблено План реконструкції української економіки, який розрахований на \$750 млрд інвестицій протягом наступних 10 років, з яких \$60–65 млрд необхідно було залучити вже 2023 року. При цьому для потужного зростання національної економіки інвестиції мають складати 35% ВВП щонайменше впродовж 5 років поспіль. Вже створено інвестиційну платформу Advantage Ukraine, метою якої є інформування про інвестиційний потенціал України та залучення іноземних інвесторів. На ній представлені перспективні сектори української економіки та понад 500 інвестпроектів (рис. 3) [9].

Особливість залучення іноземних інвестицій полягає в тому, що наразі відбудова спрямована не лише на відновлення України, але й на трансформацію та модернізацію її виробничих потужностей шляхом залучення іноземного капіталу й використання сучасних технологій. Такий підхід встановлює основу для довготермінового зростання й сприяє інтеграції України у глобальну економіку. Факт того, що Україна перебуває в зоні впливу Європейського Союзу, надає можливість отримати доступ до європейських ринків і залучити іноземні інвестиції. До того ж, компанії, які згодні вкладати кошти в українську економіку та локалізувати тут виробництво, повинні розуміти, що це стосується не лише українського ринку, але й загалом ринку ЄС, оскільки Конституцією України закріплено незворотність європейського курсу країни. Відтак, приватні міжнародні інвестиції можуть виступити ядром для відновлення України, відкриваючи можливості для отримання більшого обсягу інвестиційних запитів і масштабування бізнесу.

Політику відновлення інвестиційних процесів доречно розробляти, орієнтуючись на безперервність інвестиційної діяльності згідно зі стратегічним плануванням. Першочергово доцільно спрямувати інвестиції на потреби військово-оборонного комплексу та забезпечення населення країни товарами нагальної необхідності. Також, залучаючи інвесторів у постконфліктні регіони, треба акцентувати увагу на комунікаціях з медіа та стейкхолдерами. Тобто, впливові особистості або лідери країн на міжнародному рівні можуть публічно агітувати приватний сектор інвестувати у дані регіони та встановлювати ділові відносини щодо розвитку спільного бізнесу. Варто відкрито просувати можливості цих регіонів, незважаючи на існуючі виклики [10, с. 109].

Доречно також застосовувати імпаکت-інвестування, тобто інвестування в сталий розвиток, яке передбачає вкладання капіталу в компанії, організації та фонди з метою

досягнення конкретного соціального та/або екологічного впливу, поряд із отриманням фінансових вигод. Імпакт-інвестори активно розміщують свої фінансові кошти в інноваційні компанії у таких сферах, як сільське господарство, енергетика, чисті технології, охорона здоров'я, доступне житло та ін.

Найпопулярнішим напрямом інвестування залишається нерухомість, зокрема у західній частині України, де бойові дії відсутні, й ситуація для населення є спокійнішою. При розгляді інвестицій у нерухомість можна врахувати такі можливості, як вкладення капіталу на вторинному ринку, де спостерігається значне зниження цін, або реальні інвестиції у функціонування будівельних компаній, що планують відновлення об'єктів нерухомості в майбутньому. Застосування цього підходу дозволить ефективно управляти фінансами та отримувати економічні переваги в майбутньому [11].

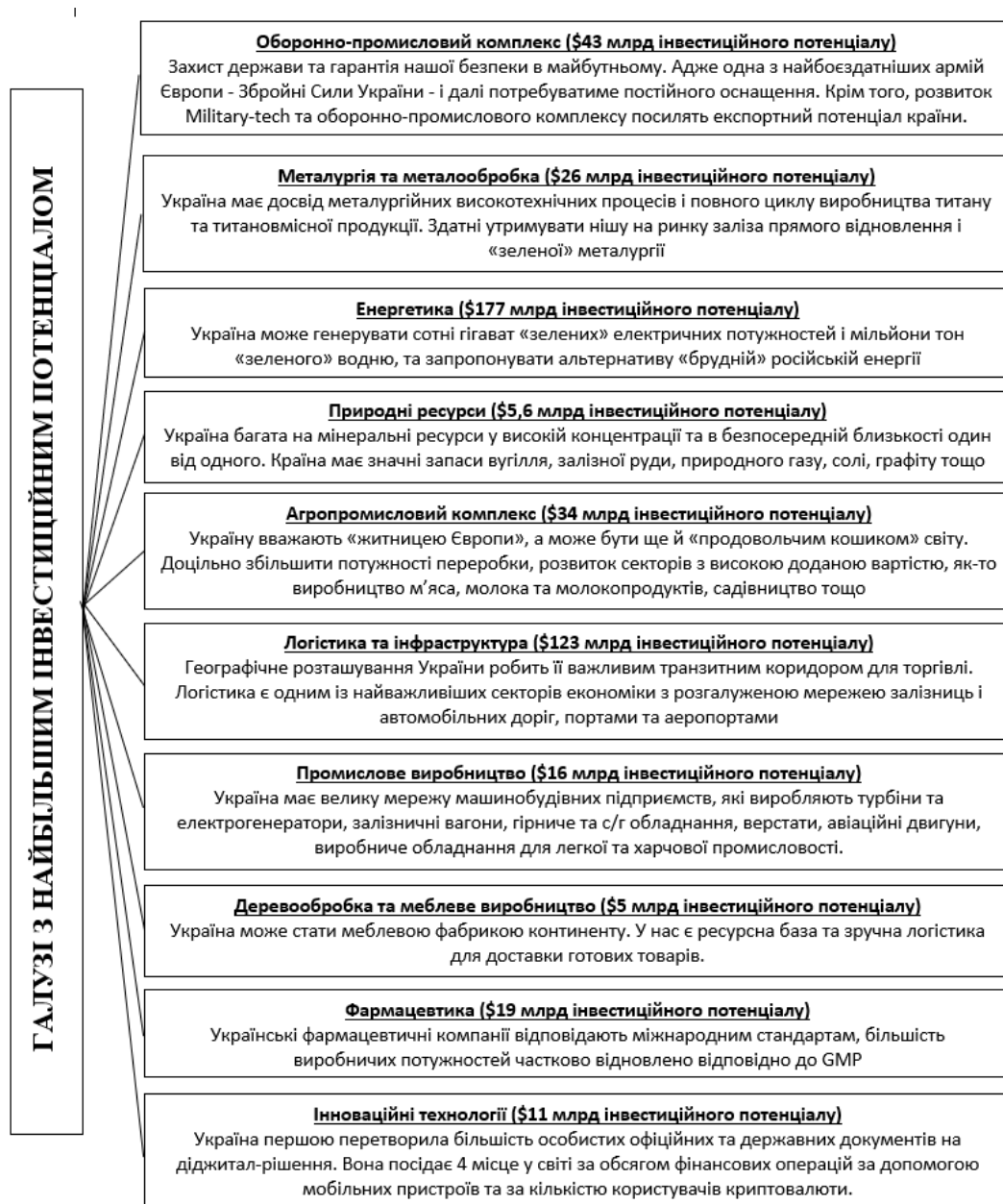

Рисунок 3. Галузі української економіки з найбільшим інвестиційним потенціалом

Джерело: створено авторами на основі [9].

Іноземне інвестування сприяє розвитку та підтриманні не тільки окремих суб'єктів економіки, але й допомагає досягненню загального благополуччя у країні. Тому вже зараз, розуміючи труднощі відновлення економіки після перемоги України у війні, Офіс Президента України розробляє спеціальні інвестиційні програми спільно з МВФ та Світовим банком [8]. Окрім цього, більшість іноземних інвесторів, незважаючи на те, що на нинішній час скоротили або призупинили взаємодію з українськими партнерами, оптимістично налаштовані на майбутнє й планують повернутися на український ринок у повоєнний період.

Пропонуємо виділити кілька напрямів для підвищення інвестиційного потенціалу України після завершення війни [8; 9; 12]: 1) відновлення зруйнованих чи втрачених виробничих потужностей, особливо у сфері промисловості та інноваційних галузях. Їх відбудова сприятиме підвищенню конкурентоспроможності та інвестиційній привабливості таких сфер діяльності, як будівництво, енергетика, агропереробка, логістика, Military Tech та екологічні проекти; 2) підтримання підприємств, які зазнали збитків через війну шляхом запровадження податкових пільг, наприклад, звільнення від сплати ПДВ чи ввізного мита на придбане обладнання; 3) упровадження державного страхування іноземних інвестицій задля зменшення ризику для іноземних партнерів; 4) підвищення інформаційного підтримання інвесторів та активізація роботи державних інституцій щодо залучення ПІІ; 5) реформування судової системи, оскільки забезпечення її незалежності та ефективності допоможе розв'язанню проблем взаємодії інвесторів і бізнесу в цілому; 6) створення й ефективне функціонування індустріальних парків сприятиме розвитку переробної промисловості та інноваційних секторів економіки країни; 7) диверсифікація механізмів залучення інвестиційних засобів у країну, зокрема підтримання бізнес-ангелами, залучення венчурних і стратегічних інвесторів, краудфандинг та ін.

Висновки. Відновлення та ефективний соціально-економічний розвиток українських підприємств і національної економіки значною мірою залежать від рівня інвестиційної привабливості країни та розмірів іноземного інвестування. Нестабільність (особливо викликана військовими діями) на макроекономічному рівні – одна з тривалих причин, що знижують інвестиційну привабливість України та загострюють інвестиційні ризики. В таких умовах мета й завдання інвестиційного розвитку України суттєво змінюються. Задля підвищення інвестиційної привабливості України варто сформувати належну інвестиційну інфраструктуру, забезпечити на законодавчому рівні гарантії для потенційних інвесторів, здійснювати безперервний контроль за рівнем інвестиційних ризиків, позбутися корумпованості, протистояти контрабандним явищам, створити умови для відкритості й прозорості податкової системи й стабільності фінансової сфери економіки. Ці заходи сприятимуть збільшенню обсягів прямого іноземного інвестування в Україну та підвищенню рейтингів інвестиційної привабливості нашої країни на світовому ринку.

Для формування цілісної картини інвестиційної привабливості української економіки в умовах війни доречно в подальших дослідженнях визначити конкретні фактори впливу на інвестиційний клімат; проаналізувати інвестиційні ризики під час війни та відповідну поведінку інвесторів; розробити можливі заходи й стратегії для залучення інвестицій та створення сприятливого інвестиційного клімату в умовах кризи.

Conclusions. The level of investment attractiveness is a key factor for the recovery and effective socio-economic development of Ukrainian enterprises. One of the long-term reasons that reduces Ukraine's investment attractiveness is instability at the macroeconomic level. Russia's full-scale military aggression leads to the intensification of issues related to investment attraction and ensuring investment attractiveness, as well as aggravation of investment risks. The purpose and tasks of Ukraine's investment development are changing significantly in these

conditions. In order to increase the investment attractiveness of Ukraine, it is necessary to form an appropriate investment infrastructure, provide legal guarantees for potential investors, carry out continuous control over the level of investment risks, get rid of corruption, resist smuggling phenomena, create conditions for the openness and transparency of the tax system and the stability of the financial sphere of the economy. These measures will help increase the volume of direct foreign investment in Ukraine and increase the ratings of our country's investment attractiveness on the world market. To restore the investment potential of Ukrainian enterprises, significant support from other countries and international partners is needed to restore the economy of Ukraine.

To form a complete picture of the investment attractiveness of the Ukrainian economy in the conditions of war, it is appropriate in further research to determine specific factors that lead to instability and their impact on the investment climate; analyze investment risks during the war, their nature and impact on investors' decisions; develop possible measures and strategies to attract investments and create a favorable investment climate in crisis conditions.

Список використаних джерел

1. Панухник О. В. Війна та український бізнес : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах» (м. Тернопіль, 01–02 червня 2022 р).. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2022. С. 32–34. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38479/2/FMZKPNES_2022_Panukhnyk_O-War_and_ukrainian_business_32-34.pdf (дата звернення: 20.01.2024).
2. Нечипорук О. Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2714> (дата звернення: 20.01.2024).
3. Кравченко М., Павленко Т. Проблеми забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств: макроекономічні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1887/1817> (дата звернення: 20.01.2024).
4. Індекс інвестиційної привабливості України 2023. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/EBA-InvestIndex_-2023_UA.pdf (дата звернення: 15.01.2024).
5. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 15.01.2024).
6. Інвестиційна діяльність в Україні за 2022 рік. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiiialnistVUkrainiZa2022-Rik> (дата звернення: 15.01.2024).
7. Arons S. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. URL: <https://www.bnnbloomberg.ca/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says-1.1781648> (дата звернення: 20.01.2024).
8. Чернега В., Полозун А., Касьян А. Сучасні тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783> (дата звернення: 20.01.2024).
9. Свириденко Ю. Країна можливостей: чому інвестор прийде в Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/29/691997/> (дата звернення: 20.01.2024).
10. Білик Р. С., Гаврилюк О. В. Сучасні проблеми залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. *Регіональна економіка*. 2022. № 3 (105). С. 106–111. URL: https://re.gov.ua/re202203/re_202203_106_BilykRS,NavrylyukOV.pdf (дата звернення: 20.01.2024). DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-3-11>
11. Куди інвестувати під час війни. URL: https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-czas-vijny#headline_4 (дата звернення: 20.01.2024).
12. Нікольчук Ю. М., Лопатовська О. О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 164–175. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159> (дата звернення: 20.01.2024). DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.164.175>

References

1. Panukhnyk O. (2022). Viina ta ukrainskyi biznes [War and ukrainian business]. Proceedings of the 8th International Scientific-Practical Conference “Formation of the mechanism of national economic systems competitive positions strengthening in global, regional and local dimensions” (Tern., 01–02 june 2022), pp. 32–

34. Available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38479/2/FMZKPNES_2022_Panukhnyk_O-War_and_ukrainian_business_32-34.pdf (accessed 20 January 2024). (In Ukrainian).
2. Nechyporuk O. (2023). Problema zaluchennia inozemnykh investytsii v Ukraini pid chas viiny [The problem of attracting foreign investment in Ukraine during the war]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 54. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2714> (accessed: 20 January 2024). (In Ukrainian).
3. Kravchenko M., Pavlenko T. (2022). Problemy zabezpechennia investytsiinoi pryvablyvosti vitchyznianskykh pidpriemstv: makroekonomichni aspekty [Problems of ensuring the investment attractiveness of domestic enterprises: macroeconomic aspects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 44. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1887/1817> (accessed: 20 January 2024) (In Ukrainian).
4. Indeks investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy 2023. [Investment attractiveness index of Ukraine 2023]. Available at: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/EBA-InvestIndex_-2023-UA.pdf (accessed 15 January 2024). (In Ukrainian).
5. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu. [Foreign direct investment (FDI) in Ukraine]. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (accessed 15 January 2024). (In Ukrainian).
6. Investytsiina diialnist v Ukraini za 2022 rik. [Investment activity in Ukraine for 2022]. Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa2022-Rik> (accessed 15 January 2024). (In Ukrainian).
7. Arons S. Ukraine Reconstruction May Cost \$1.1 Trillion, EIB Head Says. Available at: <https://www.bnnbloomberg.ca/ukraine-reconstruction-may-cost-1-1-trillion-eib-head-says-1.1781648> (accessed 20 January 2024). (In English).
8. Cherneha V., Polozun A., Kasian A. (2022). Suchasni tendentsii investuvannia v Ukraini [Current investment trends in Ukraine] *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 44. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1849/1783> (accessed 20 January 2024). (In Ukrainian).
9. Svrydenko Yu. Kraina mozhlyvosti: chomu investor pryde v Ukrainu [Land of opportunities: why an investor will come to Ukraine]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/29/691997/> (accessed 20 January 2024). (In Ukrainian).
10. Bilyk R. S., & Havrylyuk O. V. (2022). Suchasni problemy zaluchennya investytsiinykh resursiv v ekonomiku Ukrayiny [Modern problems of attracting the investment resources in the economy of Ukraine]. *Rehional'na ekonomika. Regional Economy*, vol. 105 (3), pp. 106–111. Available at: https://re.gov.ua/re202203/re202203_106_BilykRS,HavrylyukOV.pdf (accessed 20 January 2024). (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-3-11>
11. Kudy investuvaty pid chas viiny [Where to invest during the war]. Available at: https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvaty-pid-chas-viiny#headline_4 (accessed 20 January 2024). (In Ukrainian).
12. Nikolchuk Yu. M., Lopatovska O. O. (2023). Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni tendentsii, problemy ta kliuchovi vektory vyrishennia [Investment attractiveness of Ukraine: main trends, problems and key solution vectors]. *Innovation and Sustainability*, vol. 1, pp. 164–175. Available at: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159> (accessed 20 January 2024). (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.164.175>